

Přepis MD 2000

Tomáš Halík

Vážený pane prezidente,

Vaše královská Výsosti, Vaše Svatosti, dámy a pánové!

Společná meditace představitelů hlavních náboženství světa - hinduismu, buddhismu, židovství, křesťanství a islámu - náboženství, k nimž se hlásí drtivá většina dnešního lidstva - je už tradičně součástí a duchovním středem konference Forum 2000. Před vás, zde shromážděné, a zároveň před tvář Nejvyššího předstupují muži, reprezentující pět duchovních cest. Po každé z nich po dobu mnohem delší než tisíc let kráčely miliony žen a mužů, nalézali a zakoušeli zde odpověď na nejdůležitější otázky života. Mnohokrát v dávné i nedávné minulosti se lidé těchto cest střetávali v zápasech a konfrontacích. Konec dvacátého století - patrně nejkrvavějšího a nejnásilnějšího století lidských dějin - přináší jako "znamení času" naději, že zastánci rozdílných duchovních cest dokážou nejen žít spolu v míru a toleranci, ale ještě více: vzájemně sdílet ovoce moudrosti i dějinné zkušenosti, které uzrály během staletí a tisíciletí. Sama skutečnost, že se zde stavíme do jedné řady, že s úctou nasloucháme slovům i hudbě, vyjadřující tak rozdílné spirituality, je výmluvným symbolem a poselstvím, vycházejícím dnes z Prahy, města, nazývaného srdcem Evropy. Posíláme znamení naděje a výzvu k smíření do všech míst našeho světa, kde dosud trvají nebo se nově zažihají požáry nenávisti.

Posíláme je ze země, z níž vzešly v minulosti mnohé impulsy k náboženské a mravní obnově, ze země, která však rovněž poznala hrůzy náboženských válek a zakusila v nedávné jeden z nejsystematičtějších a nejdrastičtějších pokusů vyhladit náboženství z lidských srdcí, z kultury a společnosti. Víc než deset let nacházíme v lidských srdcích a vztazích bolestné rány a tragické ruiny, které tu zbyly po pádu komunistického pokusu vystavit novou babylonskou věž, civilizaci bez respektu k Bohu, náboženství, duchovním hodnotám. Tak jako při stavbě babylonské věže, o níž čteme v Bibli, byla během komunistického experimentu destruována lidská schopnost komunikovat, porozumět si navzájem. Snaha vzít do lidské režie přírodu i dějiny vedla k destrukci lidské svobody a důstojnosti, poškodila krajinu i krajinu lidské duše, zlikvidovala instituce občanské společnosti, ochromila kulturu. Právě potlačovaná a z veřejného života vyhnaná společenství věřících byla v té temné době jedněmi z mála ostrůvků duchovní svobody a obrany lidskosti.

Můžeme-li světu nabídnout něco ze zkušeností jedenácti let transformace společnosti, pak je to podle mého názoru především toto zjištění: svobodná společnost, politická a hospodářská demokracie, se nemůže plně rozvinout a udržet bez určité morální a duchovní atmosféry. Nestačí vybudovat jen určité politické a hospodářské instituce. Je třeba trpělivě pečovat o morální klima, v němž tyto instituce mohou dýchat a žít. Biosférou svobodné společnosti je kultura vzájemné úcty. Podmínkou demokracie je schopnost úcty jednoho k druhému přes hranice národů, ras, kultur a náboženství. Podmínkou přežití lidského rodu je odvaha zřeknout se pokusů manipulovat s přírodou a tajemstvím lidského života. Touha po nesmrtelnosti, uzavřená do hranic materiálního světa, vede dnes k nebezpečné hře v oblasti klonování. Touha po nebi na zemi vede k tragickým utopiím nebo k stálému přepínání sil, stresu a konečné frustraci. Pět duchovních cest, jejichž představitelé se nyní ujímají slova, shromáždilo poklady zkušeností o tom, jak překročit uzavřenost světa, jak osvobodit lidskou duši ze žaláře pýchy a sobectví. Kéž i tato společná chvíle nabídne všem, kdo po těchto cestách kráčejí, vědomí vzájemné blízkosti a ochotu si lépe navzájem porozumět.

Miloslav Vlk

Vážení přátelé, vzácní hosté,

dámy a pánové!

Jako biskup této katedrály Vás všechny vítám - a nejraději bych se přivítal s každým z Vás osobně - na místě, kterým procházely naše duchovní a kulturní dějiny a jež je mimo jiné spjato se společným posvátným místem odpočinku slavných osobností našeho národa - světců i králů a císařů.

Pozdravuji účastníky Fora 2000 a přeji konferenci úspěšné naplnění jejích cílů.

Čím můžeme přispět my - zástupci různých vyznání a velkých náboženství - k úspěšnému uskutečňování tématu konference, aby nezůstalo spjato s pouze ubohou horizontální rovinou čistě lidského snažení, často odtrženou od zdroje všech hodnot, kterým je Bůh?

Hledejme společné minimum globálního věku, kterým je láska člověka k člověku, v sekularizované podobě řečeno: vzájemná solidarita. Tuto hodnotu můžeme pravdivě nazvat globální, poněvadž k ní je určeno, stvořeno každé lidské srdce. Duchovní formace ve věku globalizace se musí nutně týkat středu člověka - lidského srdce, aby jeho výchova či transformace nezůstávala Popelkou globálního rozvoje vědy, techniky, ekonomie a politiky.

Erich Fromm tvrdí: "Naše civilizace se velmi zřídka snaží učit umění milovat. Navzdory tomu, že zoufale hledá lásku, je pro ni vše ostatní důležitější: úspěch, prestiž, peníze, moc. Téměř veškerou svou energii využíváme k dosažení těchto cílů a téměř žádnou k tomu, abychom poznali umění milovat." A při tom je

láska, přikázání lásky, obsaženo ve všech vyznáních - přinejmenším v podobě takzvaného zlatého pravidla: "Čiň druhému, co by sis přál, aby on činil tobě."

Přínos různých náboženství ke kultuře, k výchově ve věku globalizace je tedy zdůraznění lásky - nejen jako snahy, jako výkonu člověka, ale i jako Božího daru do srdce, darovaného člověku proto, aby ho rozdával dál. Potřebám věku globalizace odpovídá požadavek civilizace lásky, globalizace lásky. Zvláště k představitelům náboženství vysílá globalizující se svět tento signál: buďte učiteli umění milovat. Avšak - jak postřehl papež Pavel VI. - má-li nám svět naslouchat, musíme být jako učitelé nejprve svědky.

V prvé řadě lze svědčit o lásce tím, že ní nikoho nebudeme vylučovat. Ve všech náboženstvích je láska chápána jako univerzální, jako láska ke všem, bez rozdílu a diskriminace. Charakterem Boží lásky je však i to, že sama přebírá iniciativu, neboť Bůh vždy miluje jako první a jde ve své lásce až do krajnosti. Ani my, chceme-li být svědky, nemáme čekat, ale musíme být v lásce iniciativní. Byli jsme stvořeni jako dar jeden pro druhého a naplno se realizujeme jen tím, že svou kapacitu lásky dáváme k dispozici ve prospěch svých bližních.

Naše modlitby na tomto místě a vzájemné povzbuzení tedy může znít: Vychovávejme sami sebe v té nejglobálnější duchovní hodnotě, jíž je láska, a předávejme o ní své svědectví druhým.

Tomáš Halík

Jménem nejstarší ze zastoupených duchovních cest - hinduismu - k nám nyní promluví pan Karan Singh, indický politik a náboženský filosof, který přečte verše z véd verše o pokoji, které končí slovy: Ať máme společné myšlenky! Ať naše činy jsou společné! Ať není nenávisti mezi námi!

Karan Singh

Pane prezidente, Vaše Svatosti, eminence, excellence, sestry a bratří.

Zastupuji hinduismus - nejdéle trvající náboženství, které vzniklo na samém úsvitu naší civilizace - před pěti tisíci lety. Hinduismus nemá jediného náboženského učitele nebo jediný náboženský text či jediný bod času. Je založeno na společných zkušenostech celé řady generací osvícených duší, žreců a svatých textech Véd, které jsou sbírkami opěvujícími jedno božstvo. Věříme, že i když existuje jediné božstvo ovládající vesmír, které představuje toto náboženství, může se projevovat různými formami. Verše, které jsem vybral, jsou z Véd, a budu je recitovat v originálním sanskrtu, který se po tisíce let nezměnil. Modlitba je adresována božstvu, které se projevuje velmi rozmanitě, aby nám propůjčilo svou milost, se kterou pohlíží na to, když pracujeme pospolu v harmonii, míru a porozumění.

Verše z véd

Ó bohové, nechť slyšíme na vlastní uši, co je dobré,
Ó vy svatí, nechť na vlastní oči vidíme, co je dobré,
A chválice vás svými pevnými údy a celým svým tělem,
Naplníme dobu svého žití, jež byla nám zázrakem dána.

Ať je s námi požehnání Indrovo, jehož sláva sahá daleko,
I požehnání Púšanovo, toho, jenž zná vše,
Jakož i požehnání Tarkšjovo, kola jehož vozu se nikdy nerozsbíjejí,
A nechť též Brhaspati nám požehná!

Ó vládce ohně, dej, ať září země,
Ať září rostliny, a nebe ať září,
Přines zář do lidského nitra,
Nechť jsou všechny čtyři konce světa naplněny požehnáním.

Nechť se všemi směry šíří záře všepromikajícího božství,
Celý tento vesmír je nasycen božskou silou, ať je v pohybu či klidu,
Ó stvořiteli vesmíru, všeobjímající božství,
Klaníme se ti v modlitbě.

Bože ohně, Bože vzduchu, Sluneční bože, Bože měsíce,
Ostatní bohové, Vládce Šivo, Sluneční božstva a Bohové větru,
Ochránci světa, Bože planety Jupiter, Bože deště, Bože oceánů,
Vy všichni nám přineste požehnání.

Ať v míru zůstává nebe, obloha i zem,
Ať v míru setrvávají vody, rostliny a všechny stromy,
Ať v míru přebývají bohové, božská síla Brahman a všichni lidé,

Ať všude zavládne mír a štěstí! Ať vše žije v klidu a míru!

Ať máme společné myšlenky,
Ať naše činy jsou společné,
Ať všechny nás prostoupí dobrá energie,
Ať není nenávisti mezi námi,
Óm, mír, mír mír.

Tomáš Halík

Většina křesťanů dnes žije ve světě, který jsme kdysi nazývali třetím. A také proto jménem křesťanského světa osloví toto shromáždění Monsignore Joseph Ganda, arcibiskup z Freetownu v Sierra Leone, který je nejenom významným církevním představitelem, ale také neohroženým bojovníkem za lidská práva, který má velké zásluhy za překonávání násilí ve své zemi. Jeho poselství naváže na druhý list apoštola Pavla Korintským, na slova: Jsme v Kristu novým stvořením.

Joseph Ganda

Vaše Excellence, bratři, duchovní vůdci, rád bych nyní věnoval několik myšlenek otázce usmíření z pohledu křesťanství.

Celá Bible je neutuchajícím úsilím božím přivést hříšné lidstvo k přátelství k Němu. Avšak druhý dopis Svatého Pavla Korintským velmi pěkně vystihuje křesťanské chápání smíření. Přečtu proto nejprve text a pak přednesu krátkou reflexi:

A tak od nynějška už nikoho neposuzujeme podle lidských měřítek. Ačkoli Jsme dříve viděli Krista po lidsku, nyní už ho takto neznáme. Kdo je v Kristu, je nové stvoření. Co je staré, pominulo, hle, je tu nové! To všechno je z Boha, který nás smířil sám se sebou skrze Krista a pověřil nás, abychom sloužili tomuto smíření. Neboť s Kristu Bůh usmířil svět se sebou. Nepočítá lidem jejich provinění a nám uložil zvěstovat toto usmíření. Jsme tedy posly Kristovými, Bůh nám domlouvá vašimi ústy; na místě Kristově vás prosíme, dejte se smířit s bohem. Toho, který nepoznal hřích, kvůli nám ztotožnil s hříchem, abychom v něm dosáhli boží spravedlnosti (Bible, 2. List Korintským 5: 16-21)

Krátká reflexe: Základ a raison d'être křesťanství je pracovat na smíření, kterého Bůh dosáhl za lidstvo prostřednictvím svého milovaného syna, Ježíše Krista a Svatého Ducha. Pohnut láskou a soucitem vůči hříšnému lidstvu, Bůh se chopil iniciativy, aby znovu nastolil přátelství s muži a ženami. My, křesťané věříme, že vrcholem tohoto božského projektu smíření bylo velikonoční mystérium Ježíše Krista, když Bůh "toho, který nepoznal hřích, kvůli nám ztotožnil s hříchem" (2. List Korintským srovnej Římané 5.6, 8) To je to, co říká Svatý Pavel v pasáži, kterou jsem četl.

Byla to Boží práce na smíření přes Krista, která vedla ke vzniku církve a je to stejná boží práce na smíření, která inspiruje církevní uctívání a poselství evangelizace. V Dogmatické konstituci o církvi, vyhlášené Vatikánem 11 listopadu 1964 se praví: "Svým vztahem ke Kristu je církev jakousi svátostí, znamením blízkého spojení s Bohem a jednoty celého lidstva. Církev je také nástrojem dosažení takové jednoty a spojení." (Lumen Gentium) Proto křesťané, kteří tvoří církev nemohou být lhostejní k boží práci na smíření. Katolická církev, již jsem arcibiskupem, vykonává posláním smíření různými způsoby. Máme například Svátost oltářní, což je liturgická oslava Boží práce na smíření při velikonočních mystériu Boha a církve. Se svátostí oltářní souvisí svátost pokání a smíření, jejímž prostřednictvím hříšníci okoušejí milující milosrdenství Boží a jsou symbolickým způsobem smíření s Bohem a církví. Lze uvést více příkladů poslání církve ve smíření.

Musíme však poznamenat, že poslání církve ve smíření není omezeno na věřící, kteří se k ní hlásí. Bůh jí přeje, aby všichni muži i ženy byly vtaženy do jednoty tak, aby spolu žili v pokoji jako bratři a sestry božského Otce.

Jak se čtyři kouty světa v procesu globalizace přibližují, objevují se nové výzvy a příležitosti pro křesťanské poslání ve smíření. Tak například v nábožensky pluralitní společnosti je třeba aktivní spolupráce s vyznavači jiných náboženských tradic v práci, která je zasvěcena úsilí o mír a smíření. V mé vlasti, Sierra Leone jsme již zaznamenali plody takové spolupráce mezi jednotlivými náboženstvími za mír a smíření. V desetileté občanské válce v Sierra Leone se Interreligious Council of Sierra Leone (IRCSL), tvořená křesťany a muslimy ujala iniciativy kontaktovat válčící frakce a přesvědčit je o nutnosti mírového řešení konfliktu a o smíření jako záruce trvalého míru a stability. IRCSL přesvědčila vůdce nepřátelených stran, že je nutné vrátit se ke zdravému rozumu a jednat o míru. Když nakonec strany konfliktu zvolily dialog a urovnání cestou jednání, IRCSL provázela mírová jednání, nejprve v Abidžanu v Pobřeží slonoviny a později v togském Lomé, a její role byla velmi účinná při monitorování dodržování dohody, která byla podepsána v roce 1999 v Togu. Nepolevíme ve svém úsilí zajistit, aby se mír a stabilita vrátily do naší země.

V mnoha částech světa zjišťují příslušníci různých náboženských tradic, že je obtížné žít spolu a to už vůbec nehovořím o spolupráci při šíření míru a smíření. My, v Sierra Leone, máme relativně vzato štěstí, protože věřící, kteří se hlásí k různým náboženstvím žijí spolu v harmonii a jsme schopni spolupracovat na

společné věci. Naším základním krédem a zdrojem inspirace je, že všichni pocházíme od stejného Boha a k Němu také míříme, to je náš odvěký osud. Tento Bůh si přeje, aby všichni muži i ženy žili v pokoji a spolupracovali na podporu Jeho tvorstva pro Jeho slávu a proto, aby celé lidstvo dosáhlo stavu posvěcující milosti.

Nechť nám všem naše účast na konferenci pomůže být aktivními božími posly míru a smíření v této naší globální vesnici.

Tomáš Halík

Jako v předcházejících letech jménem židovského náboženství osloví naše shromáždění rabi Albert Friedlander, rabín Westminsterské synagogy v Londýně se svou laskavou moudrostí. Jeho poselství začíná slovy z knihy kazatele: Každá událost pod nebem má svůj čas. Je čas boje a čas pokoje a končí veršem z Davidova žalmu: Jak je dobré utěšené, když sestry a bratři přebývají pospolu v jednotě.

Albert Friedlander

Drazí přátelé. Naš program začal v pondělí tichou modlitbou za všechny, kteří tragicky zahynuli v této těžké době. V těchto nepokojných časech potřebujeme náboženské víze. V naší Bibli kazatel učí:

Lakol z' man, v' et l'chol chefetz tachat hashamayim: et laledet v' et la-mut; et livkot, v' et lis'chok ... et l'vakesh, v' et l' abed ... et lea-eahov, v' et lin-snoh ... et milchama, v' et shalom

Všechno má určenou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas:

Je čas rození i čas umírání; je čas plakat i čas smát se; je čas hledat i čas ztrácet; je čas milovat i čas nenávidět, čas boje i čas pokoje.

To vše víme, zažili jsme to. Narodili jsme se a zemřeme, Plakali jsme a také jsme se smáli, nacházeli jsme a ztráceli, milovali a nenáviděli. Právě žijeme ve válečné době a potřebujeme čas pokoje. Bože, jak velmi dnes potřebujeme čas pokoje. Tato katedrála vyslechla mnoho modliteb v ušlechtilé tradici; nyní a jiná léta se otevírá pro modlitby v jiných tradicích. Od nich ode všech se musíme učit. Spolu s nimi existuje něco ještě důležitějšího, co nyní společně sdílíme. V judaismu se tomu říká "avodat ha-lev: služby srdce". Tyto tři roky, co před vás předstupuji, jsem naslouchal tichu, které z vás vyzařuje. Poučilo mě více než kterákoliv modlitba, jež zazněla z této kazatelny. Et l'vakesh, v-et l' abed: je čas hledat i čas ztrácet. Když hledáme boha, musíme ztratit sebe a musíme se stát součástí lidstva, které prahne po konečném cíli. Ano, pronášíme své různé modlitby. Existuje chasidský příběh:

Všichni byli shromážděni v synagoze na Den smíření a přeříkali jednu modlitbu za druhou. Malý chlapec, který seděl se svým otcem, byl čím dál tím víc neklidný. Nakonec vyňal z kapsy píšťalku a mocně zapískal. Bohoslužba se zastavila a všichni se po něm ohlíželi. "Jak jsi jen mohl něco takového udělat?" ptal se otec. "Chtěl jsem být také něco platný," řekl chlapec zkroušeně; ale dospělí byli i nadále rozzlobeni. Pak jejich rabín, velký Baal Shem Tov, ukončil jejich nepřívětivé mumlání.

"Tento chlapec," řekl, "nejvíce přispěl ke zduhu bohoslužby. Všechny modlitby, které jste pronášeli, a tisíce jim podobných, se zarazily na stropu této svatyně. Pískání chlapce jim otevřelo cestu až do samého nebe a všechny vaše modlitby se konečně dostaly k Bohu."

Neslyšel jsem, že byste vy pískali. Ale mohu vám říci toto: Modlitby pronesené z této kazatelny by nedospěly dále, než je tento chrám, kdyby je nepovznoslo vaše soustředěné ticho a naprostá oddanost, které otevřou samotné brány nebes.

Et milchamah, v' et shalom, čteme v Bibli. Je čas boje i čas pokoje. Nelze čekat až mír sestoupí z nebes na tuto těžce zkoušenou zemi, kde smrt obklopuje svatyně mnohých národů. Musíme vynést mír nahoru až na nebesa svými činy, svou starostlivostí, svou láskou k lidstvu a svou láskou k Bohu. Pak budeme moci v pravdě zopakovat slova krále Davida:

Hineh mah tov u-ma-nayim, shevet achim gam yachad

Pohled, jak dobré a příjemné je pro všechny, bratři a sestry, pobývat spolu v jednotě.

Kéž tento den záhy nadejde.

AMEN

Tomáš Halík

Jménem Islámu k nám promluví Jeho Eminence šejk Abbas Mohajerani působící v Londýně. Zaspívá z Koránu modlitbu vyjadřující oddanost a důvěru vůči jedinému bohu, kterého společně uctívají děti Abrahamovy, židé, křesťané a muslimové.

Abbas Mohajerani

Ve jménu Boha milosrdného, slitovného.

Lidé, bojte se Pána svého, jenž stvořil vás z bytosti jediné a stvořil z ní manželku její a rozmnožil je oba v množství velké mužů i žen. A bojte se Boha, Jehož jménu se vzájemně prosíte, a dbejte na pravidla o pokrevních svazcích, neboť Bůh zajisté nad vámi je pozorovatelem.

Súra 4 Ženy, verš 1

Lidé, věru jsme vás stvořili z muže a ženy a učinili jsme z vás národy a kmeny, abyste se vzájemně

poznali. Avšak nejvznešenější z vás před Bohem je ten, kdo je nejbohabojnější - a Bůh je vševědoucí a dobře zpravený.

Súra 49 Komnaty, verš 13

Bůh zajisté přikazuje spravedlnost, dobré skutky i štědrost vůči příbuzným a zakazuje necudnost, zavrženíhodné skutky a vzdornost a varuje vás - snad toho pamětlivi budete.

Súra 16 Včely, verš 92/90

Není nic dobrého ve většině jejich tajných schůzek, leda u toho, kdo přikazuje almužnu či dobré skutky anebo svornost mezi lidmi. A kdo toto činí ve snaze dosáti zalíbení Božího, tomu dáme odměnu nesmírnou.

Súra 4 Ženy, verš 114

Bůh vám přikazuje, abyste vraceli svěřené majetky jejich vlastníkům, a když soudíte mezi lidmi, abyste soudili spravedlivě. Vždyť Bůh - a jak krásné je to, k čemu vás napomíná - vždyť Bůh slyší je a jasnozřivý.

Súra 4, Ženy verš 61/58

Pospíchejte k milosti od Pána svého a k zahradě, jejíž šířka se rovná nebesům a zemi a jež připravena je pro bohabojné,

kteří rozdávají almužny ve štěstí i neštěstí a kteří krotí hněv svůj a odpouštějí lidem. Bůh věru miluje ty, kdož dobro činí,

Súra 3 Rod Imránův, verš 128/134, 129/135

Pane náš, Ty věru každého, koho do ohně uvrhneš, hanbou pokryješ; a nespravedliví nebudou mít pomocníků.

Pane náš, vskutku jsme uslyšeli hlas volajícího, zvoucího nás k víře: "Věřte v Pána svého!" a uvěřili jsme.

Pane náš, odpusť nám hříchy naše a očisti nás od špatností našich a povolej nás k Sobě spolu s čistými!

Pane náš, a dej nám to, cos přislíbil ústy poslů svých, a nezarmuť nás v den zmrtvýchvstání,

vždyť ty neopomíjíš splnit sliby Své!

Súra 3 Rod Imránův, verš 189/192-192/194

Tomáš Halík

A na závěr z hlubin vznešené moudrosti Budhovy osloví naše shromáždění jeden z nejvýznamnějších náboženských představitelů naší planety, nejvyšší duchovní představitel Tibetu, Jeho Svatost dalajláma.

Dalai Lama

Duchovní sestry a bratři,

jsem velmi šťasten, že jsem v tomto velkolepém chrámu, že tady sedím se zástupci lidstva s různými tradicemi, abychom se spolu modlili, abychom spolu mluvili na stejné úrovni. Cítím, že je to velmi užitečné a významné. Jsem zde jako představitel buddhismu. Dovolte, abych Vám řekl několik slov o buddhismu. Ovšem mé vědomosti o buddhismu jsou omezené, i když se velmi snažím. A má lánaná angličtina má také velmi omezený slovník. Ale zkusím říci jen pár slov.

Myslím, že podstatou buddhidarmy, buddhismu, jsou dvě věty: Pokud můžete pomoci druhým, učiňte to. A pokud ne, snažte se jim alespoň neublížovat. To je podstata buddhismu. Je to praktikování nenásilí. Nenásilí je, myslím, druh projevu lásky, soucitění. Ale nenásilí není jen absence násilí, má daleko hlubší význam. Základem nenásilí je smysl pro lásku a soucitění. A pak, máme tu jistý druh filozofického výkladu: proč potřebujeme lásku a soucitění, proč máme neublížovat druhým?

Filozofický názor buddhismu je založen na vzájemné závislosti a vzájemné provázanosti. Podle zákona kauzality "příčina a následek vede k výsledku" a tak tomu bude vždycky. Budete-li konat špatné skutky, výsledkem bude utrpení nebo bolest. Konáte-li skutky dobré, výsledek bude dobrý sám o sobě. To je zákon kauzality. Neboť i vzájemně provázané a vzájemně závislé pohledy rozšiřují náš obzor. Takovým pohledem můžeme vidět velmi jasně - sebe, nás i ostatní lidské bytosti stejně jako jiné druhy savců a bytostí v životním prostředí - ti všichni jsou vzájemně závislí a propojení. A naše dnešní činy, naše dnešní smýšlení budou výrazně utvářet naši budoucnost. Takto nám náš vzájemně provázaný vzhled prohloubí naše názory, což je velmi prospěšné. A tyto dvě věci jsou podstatou buddhismu.

Pak, jako věřící, se chci podělit o jedno ze svých základních přesvědčení. Když mluvíme o náboženství, nejprve si musíme uvědomit, jestli vnímáme nebo praktikujeme svou vlastní víru či svou vlastní tradici zcela opravdově nebo ne. To je velmi důležité. V tomto ohledu musíme přijmout podstatu těchto tradic, obřadů nebo slova - to je velmi dobré, ale není to podstatné - podstatné je totiž poselství nebo praktikování. To

jest: praktikování lásky, soucítění, schopnosti odpouštět, tolerance, spokojenosti, sebekázně. To je podstatné. A tak, když přijmeme toto podstatné, pak nečiníme rozdíl mezi křesťanstvím či islámem, hinduismem, buddhismem či judaismem.

Modlitba či třeba krátká meditace (ovšem, můžete se modlit či meditovat třeba celou noc či celý den) jsou pak praktikováním soucítění, spokojenosti, schopnosti odpouštět - a to je důležité. Kdykoliv nastanou nějaké okolnosti, které v nás mohou vyvolat zlost, musíme si uvědomit: jsem věřící, jsem příslušník takového a takového náboženství, musím uplatnit svou toleranci či schopnost odpouštět. Takto je pak druh náboženství v našem nejhlubším vědomí opravdu naprosto irelevantní. A takto se můžeme také stát lepšími. Zajisté, mohu recitovat jisté mantry nebo jisté modlitby, ale pak je možnost mého celkového zdokonalení velmi omezena. Ale jestliže přemýšlím a praktikuji, je to již sama o sobě známka zlepšení, zdokonalení. A o toto se s vámi chci podělit.

Jestli se rozhodneme pro nějaké náboženství nebo ne, to záleží na každém jednotlivci. Ano, jistě, můžeme být bez náboženství, můžeme tak být dokonce šťastni, ale pokud přijmeme některé náboženství a praktikujeme a věrně dodržujeme jeho zásady, pak se nám opravdu podaří dosáhnout jistého vnitřního stavu, jisté vnitřní hodnoty. Ale jakmile už jednou náboženství přijmeme, měli bychom je brát vážně, upřímně a poctivě. Protože pak dojde k transformaci naší mysli a našich pocitů.

Mnohokrát vám děkuji.

Tomáš Halík

Zazněla slova pěti mužů pěti duchovních cest, slova vycházející z hlubin tisíciletí, slova, která vycházela z prostoru mlčení a hudba jednotlivých tradic nás uváděla do tohoto kontemplativního ticha. A nyní v závěru, jako každý rok, učiňme ještě symbolické gesto. Nyní představitelé jednotlivých náboženství a pak představitelé jednotlivých kultur z řad delegátů konference Forum 2000 zapálí svíčku. Kéž světlo těchto svíček je signálem naděje, kéž světlo těchto svíček je výrazem naší důvěry, že duch přemáhá temnoty, že láska přemáhá lhostejnost a nenávisť, kéž do všech temnot a bolestí světa zazní toto naše poselství naděje a smíření.

Kéž světlo naděje a smíření, které jsme dnes rozžehli, nikdy nezhasne.

Svíce zapálili:

J.E. Miloslav Kardinál Vlk
Karan Singh
Arcibiskup Joseph Ganda
Rabín Albert H. Friedlander
J.E. Šejk Abbas Mohajerani
J.S. Dalajláma
Václav Havel
J.k.V. Prince El Hassan bin Talal
Lee Teng-hui
Frederik W. de Klerk
Sergei Kovalyov
Mário Soares
Peter Gabriel
Yohei Sasakawa